

■ . ; ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਕਪੂਰ ਜੇ.

ਤੇਹਲਾ ਰਾਮ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ*

1950 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 116 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ

1953 ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ, 1951 ਦਾ LXX
—ਸੈਕਸ਼ਨ 10— te ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ— ਦਾ ਮਤਲਬ।

August 13th.

11 ਅਕਤੂਬਰ 1946 ਨੂੰ, ਪੀ.ਐਨ.ਐਸ. ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਟੀਆਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਜੀ. ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ 1 ਮਈ 1952 ਨੂੰ, ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਕਰਜ਼ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ) ਐਕਟ ਦੇ 10 ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ 'ਚਾਰਜ' ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀਐਨਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(10) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀਐਨਐਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਐਨਐਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਆਈਜੀ, ਪੁਲਿਸ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। . ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐਨਐਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਦਤਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਸੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਆਮ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ-ਏ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ; ਐਨ. ਭੰਡ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਮਿਤੀ 15 ਨਵੰਬਰ 1952 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਕੋਰਟਲੈਂਡ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਰੁ. 50 ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ।

ਐਚ ਐਲ ਸਿੱਬਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ

ਐਚਆਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਐਮਆਰ ਗੁਪਤਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੋ ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਅਪੀਲਾਂ, 1952 ਦੀ FAO 116 ਅਤੇ FA,O ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। 1952 ਦਾ 117 -----

ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਨ.ਭਨੋਟ, ਸਬ- ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਵੱਲੋਂ 1951 ਦੇ ਐਕਟ LXX ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ।

11 ਅਕਤੂਬਰ 1946 ਨੂੰ ਪਿਰਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟਹਿਲਾ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦੋ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। 12,500 ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਲਈ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 112 ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਠ ਆਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਵਿਆਜ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ 1 ਮਈ 1952 ਨੂੰ, ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ 1951 ਦੇ ਐਕਟ LXX ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚਮਗੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕੌਰਮ ਗੈਰ-ਨਿਆਂ ਹਨ।

ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਪਿਰਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(10) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਅਰਜ਼ੀਆਂ

- Tehla Ram** ਕਾਬਲ ਸਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।
- v.**
- Sardar Prithi-Nandan Singh** 'ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਪੀ^ਓਨ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-
- Kapur, J.**

"ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇ - ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਲੈਣਦਾਰ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ"।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਟਹਿਲਾ ਰਾਮ, AW 2 ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੰਗਵਾਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਮੌਰਗੋਜ਼ ਡੀਡ ਵਿੱਚ, ਸਾਬਕਾ. ਏ.ਆਈ., ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ੜਾਂਵਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 112-ਗੋਗੇਰਾ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੰਗਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਮਕਾਨ ਵੀ ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਜੋ ਅਜੇ ਤੈਅ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਬਦ "ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ"। ਸਬੂਤ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਅਸਲ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ

ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗਵਾਹ, ਤੇਮਾ ਰਾਮ ਆਰਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ v * ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ RW 2 ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀ RW 3 ਵੀ। ਇਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਜਿਰਾਹ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ -----ਤੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕਪੂਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਪਿਰਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

"ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ"* ਸ਼ਬਦ ਸੈਕਸ਼ਨ 20, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਅਤੇ ਮੁੱਲਾ ਦੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਡਯੂਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 117 ਤੋਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਰਹਿਣਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅੰਤਰ ਹੈ। ' ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ 'ਨਿਵਾਸ' ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਵਾਸ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਸਥਾਈ ਅੱਖਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ 'ਅਸਲ ਵਿੱਚ' ਨਿਵਾਸ ਜਾਂ ਉਸਾਰੂ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ: "ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਫੋਰਮ ਹੈ"। *ਗੋਸਵਾਮੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਰਧਾਰੀ ਜੀ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਵਰਧਨਲਾਲ ਜੀ (1)* ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 'ਨਿਵਾਸ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਫੇਰੀ ਨੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। *ਉਗਰ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਸੂਰਜ ਮਲ (2)* ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਘਰ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ *ਗੁਰਾਂਦਿੱਤਾ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਦਾਸ (3)* ਵਰਗਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਵ, ਪੇਸ਼ਾਵਰ, ਨੂੰ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਨੂਰਪੁਰ, ਜਿੱਥੇ।

(1) **ILR 18 Bom. 290**

(2) **2 ਬੋਮ. ਐਲਆਰ 605 (3) 12 ਪੀਆਰ 1916**

Tehla.Ram
v.
Sardar Prithi
Nandan Singh
Kapur, J.

ਪਰਿਵਾਰਕ ਘਰ ਅਤੇ ਜੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਥਿਤ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਅਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਵੱਲ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ *ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬੁੱਗਾ ਬਨਾਮ ਦੀਵਾਨ ਜਗਬੀ ਸਾਹਨੀ (1)* ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੁੱਗਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਜ਼ੀਰਾਬਾਦ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਪਰ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰਾਬਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵਜ਼ੀਰਾਬਾਦ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਜ਼ੀਰਾਬਾਦ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖਾਂਦਾ, ਪੀਂਦਾ ਅਤੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸੇਵਕ ਖਾਂਦੇ, ਪੀਂਦੇ ਅਤੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ। *ਐਨੀਮਸ ਰੀਵਰਟੇਂਡੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਮੁਦ ਨਾਥ ਰਾਏ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਜਤਿੰਦਰਾ ਨਾਥ ਚੌਧਰੀ (2)* ਵਿੱਚ ਵੀ 'ਨਿਵਾਸ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ " ਆਦਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਿਵਾਸ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੱਸਣਾ ਜਾਂ ਆਮ ਰਿਹਾਇਸ਼' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਬੇਲੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰ. ਬਨਾਮ ਨੌਰਥ ਕਰੀ (3) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਬਲੈਕਬਰਨ, ਜੇ., ਰੀ ਓਲਡਹੈਮ (4) ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਹਨ।

"ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਕਿ ਸ਼ਬਦ - ਇੱਕ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਹੈ, ਆਰ. ਬਨਾਮ *ਫਰਮਾਨਾਘ (5)* ਵਿੱਚ ਗਿਵਸਨ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਨਕਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਨਿਵਾਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਲੀਪ ਪਰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਸਿਰਫ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਮਸ, ਐਲਜੇ, ਦੁਆਰਾ ਆਰ. ਵੀ. ਟਾਇਰੋਨ (6) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

- (1) **ILR (1941) I Cal. 490**
- (2) **ILR 38 ਕੈਲ. 394**
- (3) **107 ਈ.ਆਰ. 1313**
- (4) **(1870) ਆਈ ਐਮ ਅਤੇ ਹਾ. 158**
- (5) **(1897) 2 ਆਈ.ਆਰ. 559, 561**
- (6) **(1901) 2 ਆਈ.ਆਰ. 497, 510**

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਟਹਿਲਾ ਰਾਮ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ -----।
ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

